

P. Radim Hložánka

Narodil se v hornické rodině 4. ledna 1923 v Petřvaldě u Nového Jičína. V rodišti vychodil obecnou školu, pak studoval na gymnáziu v Příboře a maturoval v roce 1943 na gymnáziu v Ostravě. Po maturitě pracoval dva roky jako zámečnick. Po skončení druhé světové války dělal několik měsíců tajemníka Národního výboru v Petřvaldě, v roce 1946 učil na obecné škole v Jistebníku. V letech 1946-1948 absolvoval vojenskou službu a dosáhl hodnosti důstojníka. V září 1948 nastoupil do kněžského semináře v Olomouci a zde se seznámil s činností Společenství. Po zrušení semináře v srpnu 1950 nastoupil jako dělník na vodní stavby na Ostravsku a Opavsku. Po několika měsících začal pracovat jako mistr a později jako stavbyvedoucí. Dále pokračoval v kontaktech s dr. V. Neuwirtem. V květnu 1961 byl kvůli činnosti ve Společenství spolu s dalšími pěti členy zatčen a 9. září 1961 odsouzen u Krajského soudu v Ostravě na 11 let. Trest si odpykával ve Valdicích, odkud byl v říjnu 1963 propuštěn. Poté byl zaměstnán jako soustružník v Tatře Příbor a připravoval se na kněžství. 16. dubna 1967 byl tajně vysvěcen biskupem Trochou. Od listopadu 1968 nastoupil jako kaplan do Mostu v severních Čechách a v roce 1978 byl přeložen do Hořky u Roudnice nad Labem. V 70. a 80. letech vydával v samizdatu ve spolupráci s manželi Kostihovými, dr. Vladimírem Fučíkem a dr. Otou Mádrem desítky náboženských a filosofických titulů. 29. října 1981 byl zatčen a 20. března 1982 odsouzen u Okresního soudu v Litoměřicích na 20 měsíců. Až do října 1982 byl vězněn v Plzni na Borech. Po propuštění nastoupil do důchodu a pokračoval v šíření samizdatu. Pro tuto činnost byl znovu v roce 1985 vyšetřován, jeho případ byl však zastaven. V listopadu 1989 mohl nastoupit jako administrátor do farnosti Kostelec u Kyjova. Od roku 1991 působí ve farnosti Svatobořice-Místřín. V roce 1992 se stal děkanem a 2002 kanovníkem kroměřížské kapituly.

((13))

Otče, jak vzpomínáte na své dětství a rodiče?

Narodil jsem se v Petřvaldě na Moravě a otec pracoval na šachtě v Ostravě; byl to velký muzikant. Maminka vedla domácnost, starala se o hospodářství a samozřejmě o mne a mé dvě sestry. Protože rodiče poznali tvrdý život, nechtěli, abych i já musel tak dřít, a tak chtěli, abych studoval. Otec trpěl zaprášením plic – silikózou, v roce 1943 dostal infarkt a těsně před koncem války zemřel.

Kde jste studoval?

Po páté třídě obecné školy jsem začal v 1934 dojíždět na kole do věhlasného gymnázia v Příboře. Po záboru Sudet bylo zavřeno, dva roky jsem musel dojíždět do Frenštátu a nakonec jsem skončil v Ostravě. Nejprve v Přívoze, kde začalo i mé přátelství s Antonínem Huvarem, a po zrušení této školy roku 1943 odmaturoval na Hladnově ve Slezské Ostravě.

Vyrůstal jste ve věřící rodině?

Oba rodiče byli věřící, už jako kluk jsem chodil v Petřvaldě ministrovat u panu faráři Janu Sigmundovi. (V roce 1932 přemístili na jižní Moravu do Mistřína, kam jsem ho i já následoval.) Po roce 1945 jsem také skautoval, především díky Toníkovi Huvarovi, který mne získal pro junáctví. Absolvoval jsem Lesní školu a také jsem byl členem Orla.

Jaké jste měl vyhlídky po ukončení střední školy?

Už tehdy jsem uvažoval o teologii, ale nebyl jsem si jistý. To trvalo pět let. Po maturitě jsem dva roky pracoval v Příboře jako zámečník, po osvobození jsem dělal krátce tajemníka Národního výboru a téhož roku jsem se přihlásil na strojařinu do Brna. V létě jsem si jel se spolužákem odpracovat povinnou čtrnáctidenní brigádu. Ve škole jsem si domluvil, že mi dají dopisem vědět, kdy začne výuka. Po brigádě jsem se vrátil domů, protože mi došly peníze a bylo třeba pomoci mamince s hospodářstvím. Z univerzity mi pořád nic neposílali, a tak jsem vesele dál tajemníkoval na obci nebo hrál divadlo. V prosinci přijel do Petřvaldu na mikulášské hody, tzv. krmáš, jeden student z Brna. Od něj jsem se dozvěděl, že výuka začala už v říjnu a je dost obtížná. Pochopil jsem, že už to asi nedoženu.

Naštěstí se u nás o Vánocích objevil strýc – školní inspektor. Nabídl mi možnost absolvovat od 1. ledna čtrnáctidenní kurz pro studenty s maturitou a jít ihned učit. Po krátkém školení v Ostravě jsem 15. ledna nastoupil do obecné školy v Jistebníku nad Odrou. Učil jsem v 5. třídě všechny předměty kromě ruštiny. Učiteloval jsem do září 1946, také jsem byl tehdy dost aktivní, hrál při muzikách v kapele na housle a vedl skautský oddíl v Petřvaldě.

Vojna Vás však neminula.

Nastoupil jsem v říjnu ve Znojmě k hypomobilním kanonýrům, rajtovali jsme tehdy ještě na koníčkách. Připravovali nás jako budoucí důstojníky, byla to skutečně dřina. Po několika měsících jsme prošli kurzem pro tyl vojska a dostali důstojnickou hodnost. Posledních 11 měsíců jsem prožil v kasárnách v Ostravě-Bělském lese, odkud jsem každou neděli jezdil domů.

Kdy jste se rozhodl pro kněžství?

Definitivně koncem vojny. 15. srpna 1948 jsem zašel za panem farářem, abychom sepsali žádost o přijetí na teologii do Olomouce. Pater mě počastoval slovy: „Ta žádost tu měla být už před pěti lety, ale já stejně věděl, že přijdeš.“ V mém rozhodnutí pro kněžství mě utvrdil právě P. Alfons Hlisnikovský. Stal se knězem proti vůli rodičů a na něm jsem poprvé poznal plný život člověka žijícího mimo manželství. Měl pro mě čas, povídali jsem si o všem, i o politice. Já tehdy naivně věřil v komunismus, ale on mi otevřel oči informacemi o zvěrstvech komunistů ve Španělsku, o vraždění tisíců kněží a znásilňování řeholních sester. V Petřvaldě byl ještě do roku 51 a pak ho zavřeli, jako každého kněze, který za něco stál.

V září jste nastoupil do semináře v Olomouci...

Sotva jsem odložil jeden stejnokroj – vojenský, už jsem oblékl druhý – kleriku. Mladší spolužáci moc kleriku nosit nechtěli. Já to po zkušenostech z armády považoval za samozřejmé a říkal jim: „Zachovej řád a řád zachová tebe.“

Jestli byl seminární řád přísný? Pro mě to byla pohádka. Dal jsem si po vojně závazek, že přestanu kouřit. Předtím jsem vykouřil tak 5-6 cigaret denně, ale kouřili i ostatní bohoslovci, a tak jsem nepřestal.

Kterí profesori Vám imponovali?

Vynikající byl dr. Antonín Kleveta, který nás učil hebrejštinu, pak novozákoník Rudolf Col a morální teolog Emil Pluhař. Spirituálem byl tehdy P. Ferdinand Bílek. Skoro se všemi jsem se pak setkal v kriminále. Měli jsme také ještě štěstí poznat pana arcibiskupa Josefa Matochu. Byl to skutečně svatý člověk. Říkalo se o něm, že jako filosof bude nemožný biskup, ale naopak, byl velice moudrý a prozíravý. Dopředu nám říkal, co komunismus přinese, a připravoval nás na variantu, že nebudeme moct dostudovat.

V době studií jste poznal Společenství.

Vytvořili ho Vladimír Neuwirth, Jiří Havlíček a středoškolský profesor Jiří Němec už koncem války. Hlavním záměrem byla nová evangelizace po vzoru francouzských jocistů. Přesně formulováno: Pracovat pod ochranou Panny Marie na obnově světa v duchu evangelia Ježíše Krista, podle papežských dokumentů a ve spojení se společenstvím. Pak se přihlásili do semináře. Arcibiskup Matocha je požádal, aby rozšířili ideu Společenství i v olomouckém semináři. Postupně vykrytalizovaly tři větve Společenství: pro bohoslovce, pro laiky a pro rodiny, ke každé patřilo několik skupin. Do bohosloveckého Společenství patřili například.

František Bršlica, Josef Veselý, Josef Hruška, Antonín Hýža. Byli jsme připravováni na případ kněžského působení v ilegality a seznamovali se s pastorační dělníky. Postupně se vytvořily v semináři mezi bohoslovci dvě skupiny: jedněm byla v rámci Společenství obvykle každých čtrnáct dní v neděli odpoledne přednášena liturgika, druhé partě sociální otázky. Přednášeli hlavně Neuwirth a Havlíček.

V roce 1950 rozpustily státní orgány seminář a bohoslovci museli k PTP.

Já už měl vojnu za sebou a spolužáci Toník Hýža a Ivan Nykl byli vojenské služby zproštěni ze zdravotních důvodů. Pokračovali jsme dál ve Společenství stejně jako někteří na vojně. Měli jsme za úkol vzdělávat se a každé tři měsíce se scházet. Společně jsme se seznamovali s výsledky naší dosavadní práce. Já například zpracovával spiritualitu ženy a Mariánská zjevení podle všech dostupných pramenů a literatury.

V létě 1950 jste nastoupil brigádu...

O prázdninách jsem chodil v semináři pracovat jako dělník na opravu břehů a koryta řeky Lubiny u nás doma. Stejně tak to bylo v létě, když v srpnu zrušili seminář. Proto jsem si začal shánět práci. V Tatrovce v Kopřivnici mi slíbili místo soustružníka na tři směny. Švagr, který tam dělal, mi tuto profesi kvůli její namáhavosti rozmlouval. Dlouho jsem pak nemohl nic sehnat. Nakonec mi dali místo v mé staré říční práci na Lubině. Brzy jsem se vypracoval, dělal jsem už i měřičské práce a od října mě poslali na kancelářskou práci do Ostravy. Rýsoval jsem projekty, za rok jsem už vytyčoval některé stavby a od roku 1952 až do svého zavření v roce 1961 jsem dělal stavbyvedoucího na Lubině a na vodních stavbách na Opavsku. Přes týden jsem bydlel ve svém bytě v Opavě a na neděli jezdil domů nebo se stavoval u Neuwirthů.

Jak pokračovala činnost Společenství v 50. letech?

Většina z nás žila na různých místech Moravy a pracovala v rozmanitých profesích, např. Josef Veselý a Jaroslav Havlíček byli zaměstnáni v galeriích. Kvůli své vytíženosti v práci jsem se s ostatními téměř nestýkal, občas jsem se viděl jen s Vlastou Kurkovou nebo Antonínem Satkem. Pouze s Vladimírem Neuwirthem jsem byl častěji. Byl jsem jeho „technickým“ pomocníkem – dělal mu řidiče nebo vyřizoval jeho vzkazy. Také mi mnoho věcí individuálně vysvětloval a přednášel, např. dějiny, literaturu, poezii. Dával mi také své teologické práce, třeba. Tajemství Boha živého. Musím říct, že v jeho blízkosti mi bylo dobře.

Zaměstnání mě velmi vyčerpávalo a v roce 1956 mě ředitel navíc nutil upravit rozpracovanost naší stavby, abychom splnili plán a vedení dostalo prémie. Toto jsem samozřejmě vnímal jako rozpor ve svém svědomí. Psychicky jsem se zhroutil, často jsem plakal kvůli každé maličkosti. Několik týdnů jsem byl na léčení v Luhačovicích.

Proč myslíte, že došlo k zatýkání členů Společenství?

O Vladimírově činnosti věděli už v semináři. Kam přišel, tam nadchl a jeho dílo kvetlo. Nebyla to však činnost vyloženě protikomunistická, a tak ji nějakou dobu tolerovali. Pozatýkali nás v roce 1961 – první skupinu v čele s V. Neuwirthem na Tři krále – celkem 12 osob a dalších šest, včetně mě, až v květnu. Vím, že už několik let předtím na mě posílali z pracoviště hlášení na StB. Taky mě v roce 1960 zbavili funkce stavbyvedoucího, protože jsem nechtěl, jak si ředitel přál, jít studovat na průmyslovku, ale čekal na dokončení své teologie. Nikdo mi však studium v semináři kvůli „negativnímu vlivu“ arcibiskupa Matochy samozřejmě nenabídl.

Jak proběhlo vaše zatčení?

23. května 1961 si pro mě přišli na stavbu na Odře u Jistebníka tři hoši v civilu. Vytáhli mě z maringotky a jeli dělat domovní prohlídku. Den předtím mi jeden kněz, dobrák, „čistě náhodou“ předal skautskou literaturu a papežské encykliky s tím, že je údajně nepotřebuje. Měli to na mě dobře připraveno. Ty věci jsem ale uschoval na půdě, takže je nenašli.

Jaká byla vzpomínky vazba v Ostravě?

Ve vyšetřovací vazbě jsem byl šest měsíců. Snažil jsem se zbytečně nemluvit, ale z výsledků ostatních už toho věděli hodně. Při jedné vyostřené konfrontaci mi vyšetřovatel vyhrožoval i trestem smrti, pokud nebudu mluvit, jak on potřebuje. Nasadili nám na celu bonzáka Gřonku, který o našich hovorech podával hlášení.

Soudní přelíčení s vaší skupinou se uskutečnilo u Krajského soudu v Ostravě 4.-9. září 1961...

Velká fraška. Veřejné přelíčení, na které téměř nikoho nepustili. Lidé se navíc báli přijít. Z mé strany byla vpuštěna pouze maminka a starší sestra. Obhájce mi už předem řekl, že by mi rád pomohl, ale nemůže. Za velezradu a rozkrádání socialistického majetku tím, že jsem zvyšoval dělníkům mzdu, jsem vyfasoval jako „hlava skupiny“ 11 let. Ostatní spoluodsouzení z této

části Společenství: P.František Bršlica 7 let, prof. Antonín Satke 4 a ½ roku, MUDr. Alexius Pešat 4 roky, P. Jan Novák 5 a ½ roku a paní Světla Koutná 5 let.

Během půlroční vazby jsem dostal žaludeční vředy. Hned po soudu jsem měl povolenou návštěvu blízkých. Když mě maminka viděla, zděsila se. Řekla mi: „Raďo, jsi jen oči a zuby a máš před sebou 11 let vězení.“ Chtěl jsem ji povzbudit a povídám: „Mami, do tří let jsem doma.“ Takovou náladu jsem měl po soudu, žádný strach.

Kde jste byl vězněn?

Kvůli odvolání mě odvezli do Prahy na Pankrác, ale Nejvyšší soud můj trest potvrdil. V listopadu mě pak eskortovali v okovech do Valdic. Strčili mě na „samotku“ s dalšími deseti vězni. Pro nedostatek místa jsem zpočátku spal pod stolem, který jsme museli přes den překračovat. Mezi spoluvězni bylo osm Slováků – tři bohoslovci z řádu verbistů a také představený kapucínského kláštera v Pezinku Šebestián Jaduť. Celu jsme sdíleli s jedním jehovistou z Brna, ale nebylo možné s ním vést rozumnou diskusi.

Vzpomínáte rád na některé spoluvězně?

Při chřipkové epidemii jsem se setkal na izolačním pokoji s biskupem Vojtaššákem a básníkem P. Janem Dokulilem. Pan biskup přijímal utrpení přes svůj vysoký věk statečně a s noblesou. Byl jsem svědkem, když nás asi 200 farářů v lednu přesouvali na tzv. starou brusírnu na ubikaci, jak biskupa Vojtaššáka ponižovali. Museli jsme se v té zimě svléknout do naha. Jemu sebrali vestu a mě můj rozsudek. Obrali nás o naše „přebytečné“ věci. Se Slováky jsem prožil díky své neznalosti slovenštiny i trapné chvíle. Poté co se na cele hádali, jim povídám: „Vy staří kokoti, nechte toho!“ Netušil jsem, že vedle významu kohout, jako u nás na Moravě, to slovo znamená i hrubé pojmenování. Tři dny se mnou nemluvili a kapucín Jaduť mi to ještě dlouho u nich žehlil.

Jakou práci jste dělal ve Valdicích?

V březnu 1962 mně poslali na brusírnu. Zpočátku jsem vyráběl mohamedánské růžence a později jsem dělal pasíře – spojoval pastou mosazné brože a brousil křišťálové návěšky, tzv. vachtle. Na šichtě jsme mohli díky organizačním schopnostem dr. Mádra poslouchat přednášky vězněných profesorů, například ThDr. Emila Pluhaře či ThDr. Josefa Zvěřiny. Ota Mádr byl takovým zastřešovatelem vzdělávání muklů. Sám četl všechny noviny a časopisy, které se daly ve vězení sehnat a zatrhával nám v nich hodnotné články. Se stavovskou samozřejmostí a zájmem jsme je četli.

Kdy vás propustili a jak jste prožíval první okamžiky svobody?

Propustili mě v říjnu 1963 na podmínku. Maminka zažádala bez mého vědomí o mé podmíněčné propuštění a snad díky intervenci jednoho estébáka pocházejícího z Petřvaldu byla úspěšná. Přišel jsem domů, ale nedokázal jsem se normálnímu životu přizpůsobit. Po třech dnech jsem se rozbrečel, neměl jsem do čeho píchnout. V base má vězeň zažitý systém, pevný řád. Jedny boty, jedno oblečení, povinnou práci. Nemusí se rozhodovat, nemá volbu. Nevěděl jsem, co si s nabytou svobodou počít. Do práce jsem nastoupil v Tatře Příbor na místo soustružníka do dvousměnného provozu. Většinou jsem chodil na odpolední, protože můj střídač byl pivař a chtěl mít ranní šichty. Dopoledne jsem tedy mohl studovat.

Jak jste pokračoval ve své cestě ke kněžství?

Hned po propuštění jsem zajel za svým zpovědníkem P. Antonínem Huvarem. Ten mi pomohl finančně a zajistil mi tajné přednášky u profesora Novosada v Mankovicích, protože můj návrat do semináře samozřejmě nepřicházel v úvahu. Dojížděli jsme za ním na přednášky a zkoušky se spolužákem ze semináře Aloisem Činčalou. Prof.ThDr. Josef Novosad nám přednášel jednou za tři týdny dogmatiku, na církevní právo jsme jezdili jednou měsíčně za dalším salesiánem ThDr. Emilem Škurkou. Morálku jsem měl jakž takž absolvovanou ve Valdicích u P. Pluhaře.

Kdy jste se dočkal kněžského svěcení?

P. Novosad mi zajistil světitel – pana biskupa Trochtu. Setkali jsme se s ním spolu při jeho léčení v lázních v Teplicích nad Bečvou. Sdělil mi, abych si do týdne zajistil kostel, kde by mě mohl tajně vysvětit, nechtěl, aby to bylo na „pařezu v lese“. U nás ve vesnici to v kostele nepřicházelo v úvahu, působil zde „státu spolehlivý kněz“. Můj dobrodinec P. Hlisnikovský v Hodslavicích měl ve sjednaném termínu mše. Musel jsem biskupu Trochtovi při další návštěvě v lázních přiznat, že jsem nic nesehnal. Nakonec jsme se domluvili na tajném vysvěcení u nás doma.

Když všichni příbuzní odešli v neděli do kostela, přivezl můj známý volhou pana biskupa. Svěcení probíhalo u nás v poschodí. Během tří hodin jsem přijal všechna tři svěcení – podjáhenské, jáhenské a kněžské. Věděla pouze sestra, maminka až později. Na kněžství jsem tedy čekal 19 let od vstupu do semináře. Dočkal jsem se v roce 1967, ale rok a půl jsem musel ještě čekat s jeho zveřejněním.

Změnilo se vaše postavení v roce 1968?

O dalším utajení nebo zveřejnění svého kněžství jsem se chtěl s někým poradit. Koncem dubna 1968 propustili z vězení Vladimíra Neuwirtha. Když jsem za ním přijel, dal mi nejprve k přečtení svůj nový spis *Od baroka k dnešku*. Pak jsem se mu svěřil s vysvěcením. Doporučil mi, abych tuto otázku vyřešil s tajným biskupem Felixem Davídkem. Zajel jsem za ním, když právě světil dva františkány, za něž se zaručil Jan Baptista Bárta. Dr. Davídek si na mě našel čas a kladl mi různé otázky, především kolik lidí ví o mém kněžství. Dopočítal jsem se dvanácti – po sestře a mamince jsem se svěřil také několika kněžím. Davídek mi doporučil: pokud ví o mém kněžství více než deset lidí, rozhodně jej mám zveřejnit.

Musel jsem však ještě nějakou dobu čekat. Pan kardinál Trochta mě totiž zavázal po vysvěcení slibem mlčenlivosti, dokud nenastane příznivější politická situace, a řekl mi, pokud bude vědět o mém kněžství každá babka v dědině, bude mě suspendovat. Mezitím došlo v srpnu k okupaci sovětskými vojsky a já stále zůstával v utajení. Koncem října jsem navštívil pana kardinála v Litoměřicích a ten mi přislíbil obstarat státní souhlas pro duchovenskou činnost a pak teprve zveřejnit mé kněžství. K 1. listopadu jsem měl nastoupit v litoměřické diecézi do Mostu. Namítal jsem, že jsem ještě neměl ani primici. Biskup Trochta mě uklidnil, že vše do týdne stihnu. Cestou domů jsem si ve vlaku psal primiční oznámení. 27. října se uskutečnila má primiční mše v kostele v Petřvaldě a na pohoštění se sešlo kolem 500 hostů. Byl jsem rád, že se té chvíle dožila maminka.

Od listopadu 1968 jste tedy nastoupil do Mostu...

Tenkrát ještě existoval starý Most, později zlikvidovaný kvůli těžbě uhlí. Byly zde tři kostely: minoritský, děkanský a sv. Václav. Já byl ustanoven kaplanem u pana vikáře a děkana Jaroslava Knespla. Fantastičtějšího šéfa jsem nemohl mít. Když se dověděl o mých technických zkušenostech, pověřil mě opravami kostelů v Mostě i okolí. Měl jsem k ruce další dva kněze. Učil jsem na čtyřech školách náboženství a také začal s pastoračí mládeže. Hrával jsem na kytaru a rozmnožoval jim texty písní. V Mostě navštěvovalo bohoslužby kolem 300 lidí. Brzy se z něj mělo stát první zcela ateistické město v Československu, což komunisté také později dokázali demolicí všech kostelů a přeměněním děkanského chrámu v muzeum.

Musím říct, že jsme měl štěstí na církevní tajemnici Marii Adamcovou, která nám šla na ruku. Situace se však změnila po smrti pana vikáře Knespla. Na jeho místo nastoupil mírový kněz a ten informoval úřady o mých aktivitách. Také jsem odmítl vstoupit do kolaborantského hnutí kněží *Pacem in terris*, za což mě přesunuli z Mostu do 60 km vzdálené Hořtky u Roudnice

nad Labem. Tady jsem provedl generální opravu kostela stejně jako v okolních farnostech, například ve Velebudicích a ve Vetlé. Poměry zde byly skličující. Křtil jsem jen pár lidí do roka, většina z nich byli Romové, a za čtyři roky svého působení jsem oddal jediný pár. Farnost byla naprosto mrtvá.

Jak jste se rozhodl naplnit svůj čas v Hošťce?

Tvorbou samizdatů. V podstatě jsem začal už v Mostě. Rozmnožoval jsem děckám písničky a některé písně do kostela. V Hošťce jsem se do výroby samizdatu pustil naplno – často 11 hodin denně. První knihou, kterou jsem „vydal“, byl čtyřsetstránkový deník papeže Jana XXIII. Opatřil jsem jeho český překlad a paní Božena Kostihová, která mi po celou dobu se svým manželem Stanislavem pomáhala, jej přepsala. Knihy jsme rozmnožovali na cyklostylech, obvykle 200 až 300 kusů. Rekordní náklad bylo dílo M. Laistové *První zkušenosti s Bohem*, a to 3 000 kusů. Vytvořili jsme sehraný tým. Já sháněl texty, z 90% od Oty Mádra, paní Kostihová je přepisovala a její manžel redigoval. Se sháněním papírů nám pomáhal dr. Vladimír Fučík a tiskl jsem já.

Vydali jsme desítky duchovních a filosofických titulů, například několik děl M. Quista a Teilharda de Chardin, *Kmotřence* R. Palouše, *Apokalyptický deník* V. Neuwirtha, *Věřit, žít, jednat* františkána J. B. Barty, *Dona Boska* W. Nigga, *Věc* od M. Heideggera, *Mezi lidem* R. Voillauma, *Ježíše* od jezuita Antonína Holase, *Dějiny patristiky*, kompletní *breviář*, *žaltář* atd. Knihy distribuoval dr. Fučík – rozvážel je do katolických společenství, kněžím, řeholním řádům a část putovala i na Slovensko.

Měl jsem výborného spolupracovníka ve vedoucím knihařství v Mostě. Ten mi šel na ruku. Dobře věděl, co je to za knihy, a s velkým rizikem mi je vázal za režijní cenu 12 Kčs. Kniha měla hodnotu kolem 40 Kčs, ale já za ně dostával 50 i 100 Kčs, což mi ulehčovalo těžkosti při shánění papíru. V různých papírnictvích mě už znali v severních Čechách a dobře věděli, že to nemám asi jenom pro faru. Mohl jsem se jim tedy za jejich ochotu odvděčit.

Jak jste měl rozvrženou práci?

Až do svého zatčení jsem měl po celé čtyři roky svůj pravidelný rytmus. V neděli jsem obvykle skládal nacyklostylované knihy. Občas mi přijížděli pomáhat bohoslovci z Litoměřic. Začátkem týdne jsem zpravidla přebíral nové texty z Prahy nebo sháněl papír. Ve středu jsem si ráno odsloužil v Hošťce mši svatou a jel do knihařství v Mostě nechat knihy svázat. Přespál jsem u Kostihových a někdy jsem zašel i do divadla. Ve čtvrtek jsem přebral rozepsané texty od paní Kostihové a vrátil se zpátky na faru do Hošťky.

Kdy vás podruhé zatkli?

29.října 1981 jsem jako obvykle přespal u Kostihů, ale ve čtvrtek ráno mě paní Božena požádala, abych s ní zajel autem do Litvínova koupit nábytek pro jejího kluka. Po nákupech jsme se stavili ještě na hřbitově v Dolním Jiřetíně, kde měla paní Kostihová pochovaného bratra. Chtěla mu upravit hrob, protože bylo krátce před Dušičkami. Po zastávce na hřbitově jsme vyjeli směrem na Horní Jiřetín. Asi po sto metrech nás zastavili esenbáci. Všiml jsem si, že jeden z nich je nadporučík, což pro běžnou silniční hlídku není obvyklé. Vyžádali si ode mne občanský průkaz. Tvrdili mi, že není v pořádku, a proto musím jet s nimi. Protože jsem měl auto, přisedl si jeden příslušník k nám a jeli jsme i s paní Boženkou na policejní stanici do Mostu. Hned ji pustili, odjela i s mým autem, ale mě si tam nechali. Odjeli se mnou do Hořtky provést domovní prohlídku, „pěkně“ faru vyrabovali a knihy zabavili. Mě převezli do vyšetřovací vazby v Litoměřicích. Dostal mě na starost major Fídl. Musím říct, že se ke mně choval slušně, dovoľoval mi i balíčky. Sám působil na KVStB v Ústí nad Labem, ale pak ho vyhodili kvůli vyšetřování případu výbuchu chemičky v Litvínově. Při výsleších nemělo smysl zapírat. Moje činnost rozšiřování samizdatů jim byla známá. Dával jsem si pouze pozor, aby kvůli mé činnosti nebyli zatčeni i další. Kostihovy vyšetřovali naštěstí jen na svobodě.

((14))

Ve vyšetřovací vazbě v Litoměřicích jste se setkal s Magorem – básníkem Ivanem Martinem Jirousem.

Strávili jsme spolu asi pět měsíců. Jirous byl svérázný, krásný, jedinečný, zkrátka Magor. Tehdy byl zavřený už potřetí, ale poprvé sdílel celu s knězem. Každý druhý den jsem sloužil mši, jíž se zúčastňoval. Hltal všechny duchovní věci, texty, latinské formulace, které jsem znal. Napsal o mě ve své Summě jednu Labutí píseň:

Služební psi na dvoře vyjí

a Radim slaví eucharistii

Slova písně Ó svatý Michaeli

linou se z cely.

Kalich je lžíce a hostie jsou z věky.

Pán Bůh je s námi po všechny věky.

Kde se stala chyba v utajování vaší činnosti?

Když jsem jezdil pro nové texty knih do Prahy, nechodil jsem z konspirativních důvodů přímo k dr. Mádrovi, ale vyzvedával jsem si je u Vladimíra Fučíka. Tam jsme také vždy řešili tituly, náklad a distribuci. Vladimír pak jednou při úklidu našel odposlouchávací zařízení – štěnice. Bylo nám jasné, že je jen otázka času, kdy si pro nás přijdou. V týdnu, kdy pro mne přišli, vybrali a zatklí v pondělí sestřičky v Kadani, které také rozmnožovaly texty. Ve středu jsem přišel na řadu já.

Podruhé vás odsoudili po pětiměsíční vazbě u Okresního soudu v Litoměřicích 20. března 1982...

Tentokrát jsem byl naštěstí souzen sám. Za maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi – jinak řečeno za samizdat – jsem vyfasoval 20 měsíců natvrdo. Odvolal jsem se ke Krajskému soudu do Ústí nad Labem. Při projednávání mého případu soudci provokativně pospávali a dávali najevo naprostý nezájem. Samozřejmě původní trest potvrdili.

Po odsouzení vás převezli do Plzně na Bory. V té době už bylo ve věznicích daleko méně politických vězňů než v 50. nebo 60. letech. Setkal jste se s některými?

Setkal jsem se tu s elitou disidentů a s chartisty. Prvních čtrnáct dnů jsem seděl s jezuitou P. Františkem Líznu, kterého tehdy zavřeli taky za samizdaty. Musím říct, že byl po opakovaném věznění lépe připraven – měl tajně i liturgické texty. Moc jsme si spolu rozuměli. Po rozdělování ho poslali na nejhorší práci – na šatony. Míjel jsem se tu i s dominikánem a nynějším královehradeckým biskupem Dominikem Dukou a panem Josefem Vlčkem z Olomouce.

Na Borech byl vězněn i Václav Havel, jak na něj vzpomínáte?

Občas jsme se setkávali a prodebatovali jsme mnohé věci. Scházeli jsme se třeba v době volna místo sportu nebo v kině. Vzpomínám na něj jako na mírného člověka, ale když došlo na podstatné věci, byl pevný a neoblomný. Uvedu příklad: Na výročí VŘSR 7. listopadu jsme byli v kině a odpoledne hráli vězni na kytary povolené písničky. Vždy, když bachař odskočil na cigaretu, spustili pořádné protistátní „divočáky“. Zatím dával Václav Havel v sále dohromady protestní petici proti politickým poměrům v Československu – v té době právě probíhalo v Madridu následné zasedání zemí, jež se přihlásily k dodržování lidských práv na Helsinské konferenci. Na Západě byli informováni o Havlově věznění, a protože soudruzi nechtěli mít ostudu, přijeli odpoledne do věznice páni z Prahy a nechali si Václava předvést.

Snažili se ho přesvědčit, aby si požádal o amnestii, již mu samozřejmě chtěli hned udělit a propustit ho. Když byl odveden z koncertu, řekl jsem mu, aby na nás vězněné pamatoval, neboť jsem se domníval, že ho určitě pustí. Večer jsem se dověděl, jak statečně obstál: řekl jim, že se ničeho nedopustil, a proto nebude o amnestii žádat, čímž by potvrdil svou vinu. Navíc ho asi tři týdny předtím schválně převedli z prádelny na nejhorší pracoviště na Borech – ke sběrným surovinám. Odděloval a třídil s ostatními měď, hliník, ocel z kabelů elektrického vedení. Musel dělat i v zimě venku, což pro něj, který trpí na zápaly plic, mohlo znamenat i smrt. A přesto je odmítl. Moc si Václava Havla vážím, ať si říká kdo chce co chce z jeho dnešních kritiků, kteří tehdy seděli doma v teple.

((15))

Mohl byste srovnat své věznění v 60. a 80. letech?

Musím říct, že věznění pro mě bylo v 59 letech mnohem těžší, než když jsem seděl v šedesátých letech. Tenkrát jsem si z toho dělal srandu, ale teď mi do smíchu příliš nebylo; naprostá většina vězňů na Borech byli kriminálníci, panoval tam vulgarita, násilníci, drogy, homosexualita. Politických se nás tu sešlo jen pár. Každý měsíc mě přehazovali do jiné cely, abych zbytečně „neovlivňoval“. Vězni se mě jako faráře stranili, protože se chtěli dostat na podmínku ven a nechtěli si zadat. Nechtěli se mnou jako s černou ovčí vůbec mluvit a ignorovali mě.

Jakou práci jste dělal na Borech?

Jako pilař jsem řezal tyče na lopatky atomového generátoru. Jezdil jsem denně do plzeňské Škodovky a mohl se pohybovat mezi civilními pracovníky i zaměstnanci z řad muklů. Našel jsem ochotného a důvěryhodného člověka mezi civily, který mi vynášel dopisy ven, a tuto možnost jsem nabídl i Václavu Havlovi, ten však měl jiné cesty. Kvůli pašování alkoholu kriminálníky jsme měli skoro každý den prohlídky, svlékání donaha a šikana.

Na Borech jste prožil s vězni nepěkný incident, jehož následkem jste prodělal infarkt.

Ten den se opět našel alkohol. Vedoucí směny – mukl – před ostatními zfackoval mistra. Když se pak záležitost vyšetřovala a vězni byli dotazováni, kdo jejich střet viděl, přihlásil jsem se. Vycítil jsem najednou nenávist ostatních vězňů z party. Vedoucího pak zavřeli do korekce a mě převedli do druhé party. Po tomto incidentu jsem cítil velké napětí a obavy. Navíc v této době se také řešilo mé podmíněčné propuštění. Druhý den ráno jsem cítil na hrudi tupou bolest. Odpoledne na směně mi dávali najevo vězni své opovržení a také vyhrožovali, že proti mně mohou použít mé vynášení dopisů či pašování cigaret. Bolest u

srdce se stupňovala. Vedoucí party – opakovaně vězněný jehovista– zachoval duchapřítomnost a zavolal sanitku. Skoro dvě hodiny jsem pak musel čekat; rozhodovali se, do které nemocnice mě převezou. Večer mě už odvezli a přes noc mě hlídal bachař před nemocničním pokojem. V úterý ráno jsem dostal zprávu, že jsem dostal zdravotní dovolenou, v podstatě přerušení trestu. Chtělo se mi radostí skákat, ale musel jsem ležet. Ve středu ráno se mi udělalo zle a museli mi píchnout injekci. Bylo to zrovna v den, kdy umřel Brežněv – 10. listopadu 1982. Teprve teď jsem dostal infarkt. Byly to jedny z nejhorších okamžiků v mém životě. Hrozná bolest při plném vědomí. Nechal jsem si do nemocnice zavolat P. Antonína Hýžu, který působil v Plzni, aby mi udělil pomazání nemocných. V nemocnici jsem si poležel ještě tři týdny. Pak se mě ujali Kostihovi a asi po čtrnácti dnech rehabilitace mě převezli domů do Petřvaldu.

Začátkem roku 1983 jsem šel do důchodu a dostal oficiálně potvrzeno, že jsem podmíněčně propuštěn. Stal se ze mě šedesátník a kněz bez státního souhlasu.

Pokračoval jste dál v samizdatu?

Rozhodně, a to doma v Petřvaldě. Z Prahy jsem už dostával rozepsané texty, které jsem rozmnožoval, skládal a dával k distribuci. Ve spolupráci jsem pokračoval opět s dr. Mádrem a dr. Fučíkem.

V roce 1985 pozatýkala StB skupinu pěti katolických aktivistů z Prahy: ing. Adolfa Rázka, RNDr. Vladimíra Fučíka, paní Květoslavu Kuželovou, Michala Holečka a ing. Václava Dvořáka.

Mě si vybrali jako šestého do party. Přijeli pro mě do Petřvaldu v poledne, zrovna když jsem řezal na dvoře dřevo. Ve stejnou dobu posbírali i Pražáky. Později jsem se dověděl, že už předešlého dne večer jezdili estébáci kolem našeho domu. Odvezli mě do vyšetřovací vazby v Ostravě. Dělal jsem na ně dojem velkého maroda, a proto mě asi po pěti dnech propustili. Doma jsem byl samozřejmě dál hlídán, dokonce i když jsem pomáhal švagrovi na stavbě. Estébáci postávali i polehávali u cesty, aby měli nade mnou stálý dohled. Hráli si jako malá děcka.

Členy pražské skupiny pak odsoudili 11. dubna 1985 – tři s podmíněčnými tresty, dva osvobodili a můj případ vyloučili k samostatnému projednání, víceméně na neurčito.

Jak pokračovalo Vaše kněžské působení?

Do roku 1989 jsem zůstával dále v Petřvaldě a vydával samizdaty. Pro veřejnou kněžskou službu jsem byl zablokován. Přesto jsem jezdil vypomáhat kněžím, kteří se nebáli problémů s církevním tajemníkem nebo to měli u StB podslivovicované. Tajně jsem pomáhal hlavně P. Ferku Petrikovi v Rožnově. Od 15.listopadu 1989 jsem pak díky zásahu olomouckého biskupa Vaňáka dostal státní souhlas pro farnost Kostelec u Kyjova; na severní Moravě jsem neměl šanci. V Kostelci jsem zažil zhroucení komunismu – tenkrát jsem silně v kostele zahulákal: „Bohu díky“. Od roku 1991 působím ve farnosti Svatobořice –Mistřín.

V čem vidíte největší zlo komunismu?

Zcela škrtl vše, co pokládáme za lidské, aby to snížil na zvířecí. Především tím, že zavrhl Absolutno.

Co je podle Vás smyslem života?

Mít základní pozitivní postoj ke všemu, s čím se setkám. Zaprvé k člověku, zadruhé ke své práci a ke svým povinnostem. Ty beru jako dar, že mohu dělat určitou činnost, že jsem jí „pověřen“, že mohu někomu či něčemu pomoci. To však předpokládá přijmout vírou Boží „geny“ – pravdu Evangelia.

((16))

Jak dnes vnímáte roky strávené v kriminále?

To druhé věznění jsem snášel, jak už jsem uvedl, mnohem hůř, protože jsem tam kromě Václava Havla a pár chviliek s ostatními politickými vězni nenašel spřízněnou duši. A to přesto, že podmínky a fyzická náročnost byly rozhodně těžší v letech šedesátých, v době mého prvního kriminálu.

Musím však také říct, že zkušenosti, které jsem získal v kriminále, bych těžko někde nasál. Bylo to pro mě největší dobro, které mě v životě „postihlo“. To nejlepší, čím jsem mohl být obdařen. Přesný opak toho, čeho se všichni báli. Jasně jsem viděl, že všechno, co člověka potkává, má kladný smysl. Kriminály pro mě byly největším projevem Boží dobroty. I přes žaludeční vředy a infarkt díky Bohu za ně.